

prof. dr hab. Wojciech Maciejowski
Sztuki muzyczne, dyscyplina artystyczna wokalistyka
Akademia Muzyczna w Poznaniu

RECENZJA PRACY DOKTORSKIEJ

Zleceniodawca opinii:

Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina w Warszawie, umowa z dnia 17.01.2022 roku.

Zlecenie podjęto na podstawie pisma Przewodniczącego Rady Dyscypliny Artystycznej UMFC z dnia 06.12.2021 roku, dotyczącego decyzji Rady Dyscypliny Artystycznej UMFC w sprawie powierzenia mojej osobie funkcji recenzenta w przewodzie doktorskim pana Feng Yexi, na podstawie ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478).

Do zlecenia dołączono następującą dokumentację:

- pismo przewodnie Przewodniczącego Rady Dyscypliny Artystycznej UMFC z dnia 06.12.2021 r.,
- dzieło artystyczne w formie nagrania CD,
- opis dzieła artystycznego.

Recenzja pracy doktorskiej

Praca doktorska pana Feng Yexi pt. *Znaczenie pieśni artystycznych dla wokalistów – na przykładzie chińskich pieśni artystycznych i rosyjskich romansów* składa się z dzieła artystycznego zarejestrowanego na nośniku elektronicznym oraz opisu tego dzieła.

Wybór takiego tematu pracy wynika z zainteresowań autora rosyjską liryką wokalną oraz własnego doświadczenia wykonawczego w zakresie chińskiej pieśni artystycznej. Zainteresowania te sięgają poszczególnych etapów kształcenia wokalnego autora pracy, początkowo w Chinach, a następnie na Białorusi. Jak sam stwierdza: *Autor poznał liczne chińskie pieśni artystyczne oraz romanse rosyjskie, co pozwoliło mu na znaczne podniesienie kompetencji muzycznych oraz techniki wokalnej, uświadamiając mu również, jak wielkie znaczenie ma dla wokalisty wykonywanie tego gatunku muzyki.*¹

Autor stawia przed sobą dwa podstawowe cele, które praca ma spełniać. Pierwszy to aspekt teoretyczny czyli usystematyzowanie, analiza i charakterystyka twórczości pieśniarskiej kompozytorów rosyjskich, drugi – ukazanie tych badań w kontekście stylistyczno-interpretacyjnym, pogłębionych własnymi doświadczeniami wykonawczymi. Ten indywidualny i w pewnym sensie nowatorski rys pracy należy znacznie wyakcentować. (...) *niniejsza praca stanowi podsumowanie problemów związanych z chińską pieśnią artystyczną i rosyjską pieśnią romantyczną oraz ich praktycznych rozwiązań, z wykorzystaniem własnego doświadczenia wykonawczego autora (...)*².

¹ Y. Feng, Praca doktorska, *Znaczenie pieśni artystycznych dla wokalistów – na przykładzie chińskich pieśni artystycznych i rosyjskich romansów*, UMFC Warszawa 2021, str. 20.

² Y. Feng, Praca doktorska, *Znaczenie pieśni artystycznych dla wokalistów – na przykładzie chińskich pieśni artystycznych i rosyjskich romansów*, UMFC Warszawa 2021, str. 21.

Mając powyższe na uwadze stwierdzam, że wybór tematu rozprawy wydaje się jak najbardziej właściwy i uzasadniony. Stanowi bowiem podsumowanie wieloletniego doświadczenia artystycznego, podbudowanego badaniami naukowymi autora, związanymi z tematem pracy.

Dzieło artystyczne

Nagrania dokonano w Sali Koncertowej UMFC w Warszawie w dniach 5 i 6 sierpnia 2021 roku, a realizatorem nagrania był Emilian Rymarowicz. Zawiera ono wybór 13 pieśni kompozytorów rosyjskich oraz chińskich w wykonaniu autora niniejszej pracy, któremu przy fortepianie towarzyszy Yan Rong.

Są to następujące kompozycje:

1. S. Rachmaninow – *Con*
2. S. Rachmaninow – *Проходит все*
3. P. I. Czajkowski – *Ночи безумные*
4. P. Czajkowski – *Ни слова, о друг мой*
5. P. Czajkowski – *Зачем*
6. S. Rachmaninoff – *Все отнял у меня*
7. Lu Zaiyi – *Jia* (家)
8. P. Czajkowski – *Зимний вечер*
9. M. Glinka – *Я помню чудное мгновение*
10. Lu Zaiyi – *Wo ai zhe tu di* (我爱这土地)
11. Zhao Yuanren – *Jiao wo ru he bu xiang ta* (教我如何不想他)
12. Liu Qing – *Yue ren ge* (越人歌)
13. Xu Peidong – *Yi qin e ,heng shan yue* (忆秦娥, 恒山月)

Niestety przedstawiony wykaz utworów nie odpowiada kolejności pieśni nagranych na płycie CD. Powoduje to trudność w zidentyfikowaniu poszczególnych pieśni kompozytorów chińskich. Samo nagranie nie budzi zastrzeżeń. Pan Feng Yexi dysponuje głosem tenorowym o ładnej barwie, prowadzonym pewnie i bez zbytecznego forsowania. Rosyjskie romanse interpretuje z prostotą, co potęguje siłę wyrazu pieśni (np. *Con* S. Rachmaninowa). Bardzo dobra pianistka Yan Rong ma znaczący wpływ na ostateczne brzmienie nagranych utworów. Należy podkreślić, że artyści stworzyli własny, bardzo czytelny obraz brzmieniowy interpretowanych pieśni Czajkowskiego i Rachmaninowa. Ich współpraca, wzajemne wycucie stylu i emocjonalności utworów zasługuje na uznanie. Od strony wokalne pewnym niedostakiem jest dość częsta niestabilność głosu na dłuższych nutach w wyższym rejestrze (tzw. "groszek"), szczególnie wyczuwalny w *Проходит все* S. Rachmaninowa. Pomimo tego zastrzeżenia głos ze względu na swoje właściwości brzmieniowe i wolumen predystynowany jest do wykonawstwa pieśni. Duża muzykalność i siła wyrazu właściwa dla wykonawstwa liryki wokalne oraz delikatne maniere typowe dla rosyjskiej szkoły wokalne, akurat w tego rodzaju repertuarze stanowią wartość dodaną (np. *Ночи безумные* P. Czajkowskiego). Równie interesująco artyści prezentują się w pieśniach *Зачем* oraz *Зимний вечер*

Czajkowskiego. Dobre rozplanowanie dynamicznie i wyrazowe, od subtelnego piana do bardziej dramatycznych fragmentów kulminacyjnych, świadczy o znajomości formy i stylu.

Najciekawsze moim zdaniem są pieśni *Все отнял у меня* S. Rachmaninowa oraz M. Glinki *Я помню чудное мгновение*. Ta pierwsza, bardzo krótka, w której kompozytor zawarł wszystkie niuanse emocjonalne, a zarówno wokalista, jak i pianistka realizują je w sposób bardzo dobry oraz druga zupełnie odmienna stylistycznie, interpretowana z dużą prostotą i swobodą tak ważną dla tego romansu. Bogata paleta dynamiczna i wyrazistość tekstu inspirują słuchacza do zadumy z odcieniem melancholii.

Pieśni chińskie zarejestrowane na płycie CD utrzymane są w zupełnie innym charakterze, a głos wokalisty brzmi w odmienny sposób. Jest pełniejszy i bardziej osadzony na oddechu. Pan Feng Yexi w większym stopniu wykorzystuje rezonatory klatki piersiowej. Świadczy to o wysokiej świadomości stylistycznej wykonawcy. Pieśni są znacząco odmiennie od rosyjskich romansów Czajkowskiego czy Rachmaninowa, w bardziej współczesnej stylistyce harmoniczo-brzmieniowej, czasami nawiązujące wręcz do pieśni neapolitańskich, musicalu czy muzyki filmowej. Można również odnaleźć, szczególnie w ostatniej pieśni, nawiązanie do tradycyjnej chińskiej muzyki ludowej. Artyści bardzo dobrze czują się w wykonawstwie tego rodzaju muzyki, a ich prezentacji słuchałem z dużym zaciekawieniem.

Część opisowa

Niestety część opisowa dzieła artystycznego daleka jest od doskonałości, począwszy od licznych błędów edytorskich i stylistycznych na merytorycznych kończąc. Autor pracy nieprecyzyjnie określa zjawiska muzyczne oraz dotyczące techniki wokalne.

Praca doktorska pana Yexi Feng składa się z trzech rozdziałów³ poprzedzonych wstępem, w którym autor przedstawia cele pracy oraz metody badawcze zastosowane w procesie badawczym. W tym miejscu należy mocno podkreślić problemy wynikające, jak sądzę, z mało dokładnego tłumaczenia, dokonanego zapewne przez tłumacza nie zawsze znającego odpowiednie terminy badawcze, muzyczne oraz terminy dotyczące techniki wokalne. Należy również wskazać na błędy stylistyczne, gramatyczne i składniowe, które bardzo utrudniają analizę recenzowanej pracy. Wykazywanie wszystkich takich niedociągnięć znacznie przekroczyłoby ramy niniejszej recenzji.

Wyniki swoich badań autor przedstawia w zakończeniu. Całość pracy uzupełnia streszczenie w języku polskim i angielskim oraz podsumowanie w języku angielskim,

Od strony merytorycznej układ pracy i kolejność poruszanych i analizowanych zagadnień jest prawidłowa. Wskazuje na umiejętność prowadzenia przez autora badań naukowych oraz właściwą analizę i formę przedstawiania wyników.

Rozdział I *Geneza i rozwój rosyjskiej pieśni artystycznej i chińskiej pieśni artystycznej* składa się z trzech podrozdziałów, w których autor w sposób syntetyczny przedstawia genezę i rozwój pieśni artystycznej w Europie, w kolejnych podrozdziałach ukazując rozwój muzyki rosyjskiej w kontekście historyczno-społecznym, ze szczególnym wyróżnieniem rozwoju romansu rosyjskiego XIX wieku. W podobny sposób autor przedstawia powstanie i rozwój chińskiej pieśni artystycznej. Korzysta z licznych źródeł

³ w Streszczeniu na str. 4 autor wskazuje, że jest pięć rozdziałów!

opisanych w przypisach, cytując konkretne myśli i zwroty autorów prac. Niestety ich opis nie jest konsekwentny, a cytowane fragmenty nie zawierają numeru strony pracy, z której są zaczerpnięte. Już sam fakt korzystania tylko z prac chińskich badaczy i tłumaczeń na język chiński innych autorów stanowi bardzo dużą trudność w dotarciu i identyfikacji źródeł, bowiem tytuły prac tłumaczone są na język polski.

W pracy występuje bardzo dużo zdań, które ze względu na swoją strukturę gramatyczną oraz interpunkcyjną znacznie utrudniają percepcję tekstu.⁴

Również pod względem stylistycznym praca wydaje się niejednolita. Jak można przypuszczać, poszczególne fragmenty pracy tłumaczone były przez różne osoby. Liczne błędy literowe wypaczają istotnie znaczenie słów i tytuły utworów.⁵ Czasami tytuły utworów stosowane są w oryginale, czasami w tłumaczeniu na język polski. Konsekwentne zachowanie oryginalnej pisowni tytułów dzieł muzycznych pozwoliłoby uniknąć tych niedociągnięć.

Rozdział II i III są podobne w swojej strukturze i budowie. Autor dokonuje w nich analizy porównawczej różnych elementów rosyjskiej i chińskiej liryki wokalne. Koncentruje się na cechach stylistycznych oraz wartościach estetycznych i artystycznych, uzupełniając swoje rozważania o elementy techniki wokalne i przedstawienie założeń interpretacyjnych konkretnych utworów. Takie podejście do analizowanego materiału jest bardzo ciekawe i zawiera dużą dozę indywidualizmu. Autor analizuje 9 z 13 zamieszczonych na płycie CD pieśni w kilku równoległych płaszczyznach, wskazując na genezę powstania pieśni oraz analizując związki słowno-muzyczne i ich wpływ na interpretację. Dużą wagę przykładają autor pracy do prawidłowej wymowy i fonetyki języka rosyjskiego, co zresztą bardzo dobrze realizuje w przedstawionym nagraniu. Tym bardziej dziwi, że tłumaczenie pieśni na język polski dalekie jest od właściwego. Podobnie jak w rozdziale I również w kolejnych rozdziałach odnajdujemy bardzo liczne błędy w tłumaczeniu np. w nazwiskach poetów i kompozytorów rosyjskich⁶. Sposób konstruowania przypisów jest niejednolity, a ich treść nie zawsze czytelna⁷.

Liczne przykłady nutowe przytaczane są prawidłowo i właściwie ilustrują poruszane przez autora pracy zagadnienia. Nie są jednak opisane i nie wskazano również, z jakiego wydania autor pracy korzystał. Bardzo obszerna literatura przedmiotu, z której korzysta autor pracy (108 pozycji) dobrana została właściwie. Jedynie zastrzeżenia budzi fakt, że autor pracy opiera się wyłącznie na pracach badaczy chińskich lub tłumaczeniach prac na język chiński.

W zakończeniu pracy autor wskazuje, że liryka wokalna „Zawsze będzie rozbudzać wyobraźnię śpiewaków, zawsze pobudzać głos delikatnej i potężnej lirycznej muzyki, dając nam niekończące się inspiracje do tworzenia, analizowania i śpiewania.”⁸ Jakże trafne spostrzeżenie.

---

⁴ Np.) (...) niewiele jest badań, które łączą twórczość i wykonanie w formie analizy (m.in.: charakterystyki struktury melodycznej i techniki rozwoju melodii, struktury muzyczna i układu strukturalnego pieśni oraz podziału utworu i współpracy między partia głosu ludzkiego i fortepianem. str. 22.

⁵ Np. Pieśń o Biritis C. Debussy zamiast Pieśni Bilitis, str. 26.

⁶ Np. Bałatiensky zamiast Baratynski, Bayuskov zamiast Batiuszkwow, str. 38.

⁷ Np. przypisy 27 i 28 na str. 41 powinny zaczynać się pierwszą literą imienia oraz nazwiskiem autora cytowanej pracy w przeciwieństwie do bibliografii, w której kolejność jest odwrotna co umożliwia stworzenie wykazu alfabetycznego autorów i ich prac. Niezrozumiałe są również dodatkowe określenia stosowane w przypisach i bibliografii np. [J], (S1), [M], [D].

⁸ Y. Feng, Praca doktorska, *Znaczenie pieśni artystycznych dla wokalistów – na przykładzie chińskich pieśni artystycznych i rosyjskich romansów*, UMFC Warszawa 2021, str. 96.

Na pracę doktorską składają się dzieło artystyczne i jego opis, stanowiące nierozdzielalną całość, czyniąc z tych dwóch części wartościowe przedsięwzięcie naukowo-artystyczne. Należy stwierdzić, że nagrane na nośniku cyfrowym dzieło artystyczne nosi znamiona wartościowego i cennego, zaś jego opis, nie ze względu na treść i wyniki badań (bardzo ciekawe ujęcie i prowadzone z dużym zapałem przedmiotu), ale ze względu na liczne błędy edytorskie i słabość tłumaczenia oraz błędy literowe, a także brak konsekwentnego tworzenia przypisów, zdecydowanie nie dorównuje do tego poziomu.

Pomimo licznych wykazanych wcześniej zastrzeżeń nie można jednak pominąć wrażenia, że autor pracy dokonał bardzo ciekawej analizy wszystkich aspektów istotnych dla badań związanych z tematem pracy. Posiada rozległą wiedzę oraz umiejętność analitycznego i usystematyzowanego prowadzenia pracy badawczej. Dlatego też mając na uwadze wspomnianą wcześniej nierozdzielalną całość dzieła muzycznego i jego opisu praca doktorska pana Feng Yexi zasługuje w mojej ocenie na pozytywne przyjęcie.

Konkluzja

Jak z powyższego wynika, dzieło artystyczne będące częścią pracy doktorskiej pana Feng Yexi, ze względu na jego własne doświadczenia artystyczne i interpretacyjne zawiera w sobie znaczne znamiona oryginalności, zaś jego opis pomimo licznych, wskazanych w recenzji zastrzeżeń, stanowi znaczący wkład do badań nad twórczością kompozytorów chińskiej liryki wokalne w kontekście porównawczym z rosyjską twórczością pieśniarską.

W mojej opinii praca spełnia więc wymagania określone w art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (Dz. U. z 2021 r. poz. 478).

W związku z powyższym wnoszę o przyjęcie przedstawionej pracy doktorskiej pana Feng Yexi.

Poznań, 26 lutego 2022 roku

prof. dr hab. Wojciech Maciejowski